Tez Yazım Merkezi | Orta | Yüksek lisans | Doktora

Tez Konusu Değiştirme: Ne Zaman Gerekir, Resmî Süreç ve Tez Önerisine Etkisi

Yüksek lisans ve doktorada tez konusunu değiştirmek için rehber: hangi durumda değiştirmeli, hangi durumda değiştirmemeli, dilekçeden enstitü yönetim kurulu kararına resmî adımlar, doktorada tez önerisine etkisi, zaman kaybını azaltma ve danışmanla iletişim.

Zafer Hoca · Yayın: 04.04.2026 · 7 dk okuma

Kısaca: Tez konusu değiştirilebilir. Tez konusu ve danışman, anabilim dalı başkanlığının önerisi ve enstitü yönetim kurulu onayıyla kesinleşir; değişiklik de genellikle danışman onaylı dilekçe, anabilim dalı önerisi ve enstitü yönetim kurulu kararıyla yapılır. Doktorada tez önerisi reddedilip konu ya da danışman değiştirilirse, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre altı ay içinde yeniden tez önerisi savunmasına girilir. Değişiklik azami süreyi kendiliğinden uzatmaz; kararı erken verin.

Tez konusu değiştirilebilir mi?

Evet. Tez konusu kesinleştikten sonra da değiştirilebilir; ama bu, danışmanınızın, anabilim dalınızın ve enstitünüzün onayından geçen resmî bir işlemdir. Bu madde konu değişikliğinin **ne zaman gerektiğini** ve **nasıl yapılacağını** anlatır. Danışman değişikliği ayrı bir işlemdir ve tez danışmanı değiştirme maddesinde ele alınır; ikisi çoğu zaman birlikte gündeme gelir.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre yüksek lisansta anabilim dalı başkanlığı, öğrenciyle birlikte belirlenen tez konusunu en geç ikinci yarıyılın sonuna kadar enstitüye önerir ve tez danışmanı ile tez konusu enstitü yönetim kurulu onayıyla kesinleşir. Doktorada da danışman ve konu aynı biçimde enstitü yönetim kurulunca kesinleşir. Ulusal yönetmelik konu değişikliği için ayrı bir usul tanımlamaz; ayrıntılar üniversitenizin lisansüstü yönetmeliğinde ve enstitü uygulamalarında yer alır.

Tez konusu ne zaman değiştirilmeli?

Konu değiştirmek stresli bir karardır ama bazen kaçınılmazdır. Meşru gerekçeler genellikle şunlardır:

- **Veri toplamak imkânsız hâle geldi:** Örnekleme ya da sahaya ulaşılamıyor, kurum izni çıkmıyor, etik kurul başvurusu reddedildi.
- **Özgünlük sorunu:** Ayrıntılı literatür taraması, konunun zaten kapsamlı biçimde çalışıldığını ve katkı alanı kalmadığını gösterdi.
- **Uzmanlık uyumsuzluğu:** Konu, danışmanın ve anabilim dalının uzmanlık alanından belirgin biçimde uzak; nitelikli rehberlik almak mümkün değil.
- **Proje ya da kaynak değişikliği:** Tez bir projeye bağlıydı ve proje sona erdi, iptal edildi ya da projeden ayrıldınız.
- **Uzun süreli tıkanma:** Konu artık sizi ilerletmiyor, aylardır somut ilerleme yok ve sorun yöntemde değil konunun kendisinde.

Kararı vermeden önce sorunun gerçekten konuda mı, yoksa kapsamda, yöntemde ya da çalışma düzeninde mi olduğunu ayırın. Çoğu durumda konuyu daraltmak, örneklemi değiştirmek ya da araştırma sorusunu yeniden kurmak, konuyu bütünüyle değiştirmekten daha az maliyetlidir.

Ne zaman tez konusu değiştirilmemeli?

1. **Geçici motivasyon düşüklüğü:** Birkaç haftalık tıkanıklık tez sürecinin olağan bir parçasıdır; hemen konu değiştirmeyin. Tükenmişlik belirtileri için doktorada motivasyon ve tükenmişlik maddesine bakın.
2. **Veri analizinin zorluğu:** Analiz zor diye konuyu bırakmak yerine istatistik desteği alın ya da yöntem dersine geri dönün.
3. **Başkalarının konuları:** Arkadaşlarınızın farklı ya da "daha kolay" konular çalışıyor olması gerekçe değildir.
4. **Moda konular:** O sırada popüler olan bir konuya atlamak, birkaç ay sonra aynı soruyu yeniden sormanıza yol açabilir.
5. **Danışmanla küçük anlaşmazlıklar:** Yönlendirmeyle ilgili görüş farkları çoğu zaman bir görüşmeyle çözülür; konu değişikliği son çare olmalı.

Karar vermeden önce kendinize üç soru sorun: Mevcut konuyu daraltarak ya da yöntemi değiştirerek devam edebilir miyim? Yeni konu için verim, iznim ve danışman desteğim hazır mı? Kalan sürem yeni konuyu sıfırdan kurmaya yetiyor mu? Üçüne de net cevap veremiyorsanız henüz değiştirme zamanı değildir.

Adım adım resmî tez konusu değiştirme süreci

Ayrıntılar üniversiteden üniversiteye değişse de süreç genellikle şu adımlarla ilerler:

1. **Danışmanınızla görüşün.** Gerekçenizi somut biçimde anlatın; mümkünse kanıtlarınızı (kurum yazışmaları, etik kurul kararı, literatür taraması sonuçları) yanınızda götürün.
2. **Yeni konu önerisi hazırlayın.** Boş elle gitmeyin: yeni konunun başlığı, araştırma sorusu, yöntemi ve kısa bir çalışma takvimi içeren bir öneri yazın.
3. **Doktoradaysanız tez izleme komitesini (TİK) bilgilendirin.** Konu değişikliği çoğu zaman yeni bir tez önerisi savunması anlamına gelir; komitenin süreci bilmesi gerekir.
4. **Enstitüye dilekçe verin.** Dilekçede yeni tez konusu ya da başlığı, değişiklik gerekçesi ve danışman onayı yer alır. Birçok enstitünün bunun için hazır bir formu vardır.
5. **Anabilim dalı önerisi ve enstitü yönetim kurulu kararı.** Değişiklik, anabilim dalı başkanlığının önerisi ve enstitü yönetim kurulunun onayıyla kesinleşir.
6. **Gerekli izinleri yenileyin.** İnsan katılımcılı yeni bir çalışma, yeni bir etik kurul onayı gerektirir; eski onay yeni konuyu kapsamaz.

Kurul kararlarının toplantı takvimine bağlı olduğunu unutmayın; dilekçeyi verdiğiniz gün karar çıkmaz. Etik kurul sürecini planlamak için etik kurul onayı nasıl alınır maddesine bakabilirsiniz.

Doktorada tez konusu değişirse tez önerisi ne olur?

Doktorada konu değişikliğinin en kritik sonucu tez önerisi savunmasıdır. Yönetmeliğe göre yeterlik sınavını geçen öğrenci en geç altı ay içinde tez önerisini TİK önünde sözlü olarak savunur. Tez önerisi reddedilen öğrenci yeni bir danışman ve/veya yeni bir tez konusu seçebilir ve gerekirse yeni bir komite atanır.

Durum	Yeniden savunma süresi	Bu savunmada da ret
Aynı danışman ve konuyla devam	Üç ay içinde	Yükseköğretim kurumu ile ilişik kesilir
Danışman ve/veya tez konusu değişikliği	Altı ay içinde	Yükseköğretim kurumu ile ilişik kesilir

Tez önerisi kabul edildikten sonra konuyu değiştirmek isterseniz, üniversiteler genellikle yeni konu için yeniden tez önerisi savunması ister; yeni öneri de komitenin değerlendirmesinden geçer. Bu kuralı kendi üniversitenizin yönetmeliğinden kontrol edin. Savunmanın takvimi ve olası kararlar için doktora tez önerisi ne zaman savunulur, komitenin işleyişi için tez izleme komitesi süreci maddelerine bakın.

Yönetmelikte tez konusu değiştiren öğrenciler için azami öğrenim süresine ek süre öngörülmez. Konu değişikliği doktora ya da yüksek lisans sürenizi kendiliğinden uzatmaz; yeni konu, kalan süre içinde tamamlanmak zorundadır. Bazı üniversiteler ayrıca konu değişikliğinden sonra savunmaya girebilmek için asgari bir çalışma süresi şartı koyabilir; kendi yönetmeliğinizi kontrol edin.

Yüksek lisansta tez konusu değiştirme

Yüksek lisansta tez izleme komitesi ve tez önerisi savunması ulusal yönetmelikte zorunlu değildir; değişiklik genellikle danışman onayı, anabilim dalı önerisi ve enstitü yönetim kurulu kararıyla yapılır. Konu en geç ikinci yarıyılın sonunda kesinleştiği için, ders döneminde fark edilen bir sorunu çözmek tez aşamasında fark edilen sorundan çok daha kolaydır.

Tez yazım aşamasında konu değiştirmek ise kalan süreyi ciddi biçimde daraltır. Konu seçimini baştan sağlam yapmak için yüksek lisans tez konusu nasıl seçilir maddesine bakabilirsiniz.

Konu aynı kalıp yalnızca başlığın daraltılması ya da sözcüklerinin düzeltilmesi söz konusuysa, bu birçok enstitüde konu değişikliğinden ayrı ve daha basit bir işlemdir; savunmadan önce ya da jüri önerisiyle yapılabilir. Hangisinin söz konusu olduğunu enstitünüze sorun.

Zaman kaybını en aza indirme yolları

- **Aktarılabilir birikimi kullanın:** Eski konudaki literatür taraması, yöntem bilgisi, veri toplama araçları ve analiz deneyimi çoğu zaman yeni konuya taşınabilir.
- **Benzer alanda kalın:** Tamamen farklı bir alana geçmek yerine mevcut alanın farklı bir boyutunu seçin; danışmanınızın uzmanlığı ve okuduğunuz literatür işe yaramaya devam eder.
- **Erken karar verin:** Ders döneminde yapılan değişiklik, tez aşamasındaki değişiklikten çok daha az maliyetlidir.
- **Pilot çalışma yapın:** Yeni konuda küçük bir pilot uygulama ile veri erişimini ve yöntemin uygulanabilirliğini sınayın.
- **Yeni öneriyi sağlam yazın:** Doktorada altı aylık süre yeni konuyu kurmak için dar olabilir; öneri yapısı için tez önerisi nasıl yazılır maddesine bakın.
- **Burs ve proje şartlarını kontrol edin:** Bir burs ya da proje kapsamında okuyorsanız konu değişikliği alan veya proje koşullarını etkileyebilir; değişiklikten önce burs veren kuruma ya da proje yürütücüsüne danışın.

Danışmanla konu değişikliği nasıl konuşulur?

Danışmanınız mevcut konuya emek vermişse değişikliği kabullenmesi zor olabilir. Duygusal değil, kanıta dayalı bir yaklaşım benimseyin: sorunu, denediğiniz çözümleri ve önerdiğiniz alternatifi tek bir görüşmede, yazılı bir özetle birlikte sunun. "Bu gerekçelerle mevcut konuyla devam edemiyorum; şu alternatifi öneriyorum, takvimi de şöyle planladım" demek, "artık bu konuyu istemiyorum" demekten çok daha ikna edicidir.

Görüşmeden sonra konuşulanları kısa bir e-postayla özetleyin. Danışmanınızın yeni konuyu yönetmeye uygun olmadığı ortaya çıkarsa, danışman değişikliğini de aynı süreçte gündeme getirmeniz gerekebilir. Bu durumda tarafların haklarını ve resmî adımları öğrenmek için lisansüstü öğrenci hakları maddesine göz atın.

Tez konusu değiştirirken sık yapılan hatalar

- **Kararı sözlü bırakmak:** Danışmanla anlaşıp yeni konuda çalışmaya başlamak ama dilekçe vermemek. Enstitü kayıtlarında eski konu durduğu sürece savunma, TİK raporu ve tez veri girişi aşamalarında sorun çıkar.
- **Yeni konuyu eskisi kadar belirsiz bırakmak:** Gerekçe sağlam olsa da yeni konu için araştırma sorusu, yöntem ve takvim yoksa kurul ikna olmaz, siz de aynı sorunu birkaç ay sonra yeniden yaşarsınız.
- **Süreleri hesaplamamak:** Doktorada altı aylık yeniden savunma süresini, kurul toplantı takvimini ve etik kurul onayının süresini birlikte düşünmemek.
- **Eski veriyi izinsiz kullanmak:** Başka bir projeye ya da danışmanın kaynağına ait veriyi yeni konuda kullanmadan önce izin almak ve etik kurul kapsamını kontrol etmek gerekir.
- **Sorunu yanlış teşhis etmek:** Asıl sorun yöntem, çalışma düzeni ya da danışmanla iletişim iken konuyu değiştirmek; yeni konuda da aynı engelle karşılaşmak.
- **Arka arkaya değişiklik:** Konuyu birden fazla kez değiştirmek hem süreyi tüketir hem de kurulların ve komitenin güvenini zayıflatır. İkinci kez değiştirmeden önce mutlaka yazılı bir plan ve danışman desteği edinin.

Kaynaklar ve resmî bağlantılar

- Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (md. 8, 18, 20, 21), Koç Üniversitesi'nin yayımladığı kopya: https://gshs.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2023/12/YOK-LISANSUSTU-EGITIM-VE-OGRETIM-YONETMELIGI-1.pdf
- Yükseköğretim Kurulu: https://www.yok.gov.tr
- YÖK Ulusal Tez Merkezi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

Etiketler: #Doktora #Tez #Yüksek Lisans

YDS/YÖKDİL barajı akademik kariyerinizi engellemesin. Zafer Hoca kursları: zaferhoca.com.tr/magaza